

Menno Simons heeft zijn beweegredenen om begin 1536 uit de katholieke kerk te treden op schrift gesteld in een verweerschrift tegen een gereformeerde tegenstander van hem, Gellius Faber [Jelle Smit], met wie hij in Wismar (D.) in 1554 een twistgesprek had gehouden. Dat later apart uitgegeven geschriftje kreeg toen de titel *De Uytgangh van Menno Simons uyt het Pausdom*. Daarin geeft Menno aan: 1. hoe hij al lange tijd twijfelde aan de sacramentenleer van de moederkerk, met name de doop en de eucharistie (hij deed dat op grond van o.a. bestudering van de uitleg van het Nieuwe Testament door Erasmus, Luther en Sebastian Franck); 2. Onder invloed van andere reformatorische geschriften, waaronder die van de 'vader van het Nederlandse doperdom', Melchior Hoffman, en later ook de Münstertse 'profeet' Rothmann, achtte hij de kinderdoop op Nieuwtestamentische gronden niet langer verdedigbaar, en daardoor onderkende hij met name het belang van het evangelische en apostolische beginsel van de volwassendoop (zoals Jezus door Johannes de Doper in de Jordaan was gedoopt); 3. niet alleen de door Luther bekritiseerde aflatenhandel in de moederkerk stond hem tegen, maar ook het weinig verheffende gedrag van het eigentijdse priesterschap, waarvan hijzelf deel uitmaakte (er werd gedronken, gedobbeld en gehoereerd); 4. gaandeweg de jaren 1530 begon Menno naar eigen zeggen steeds 'evangelischer' te preken, terwijl zijn geweten steeds meer begon te knagen. Duidelijk was dat tal van zijn parochianen open stonden voor de nieuwe doperse leer, die van buitenaf steeds radicalere trekken begon aan te nemen. Hoewel Menno door zijn preken zelf al onrust had gezaaid, raakte de dopers-Münstertse geest danig uit de fles. Hij vond het afschuwelijk dat van meet af aan de doperse beweging, die aanvankelijk nog vreedzame bedoelingen had, niet getolereerd werd door de overheden. Het eerste slachtoffer van de vervolging, al in 1531, was de Fries Sicke Freercksz, wat Menno's twijfel heeft doen groeien 5. Aanvankelijk was hij (vanaf 1524) vicarus te Pingjum, in 1531 werd hij tot pastoor van de rijkere/grotere parochie van Witmarsum benoemd (een poging van hoger hand om hem, de openlijke twijfelaar, binnen de kerk te houden?). Vanaf 1534 werd Münster tot het Nieuwe Jeruzalem verheven, waar Jan van Leyden en de zijnen de terugkeer van Christus op aarde voorbereidden. Dat ging met veel geweld en dwaas gelooffanatisme gepaard à la IS. Waarschijnlijk behoorde Menno's broer, Peter, ook tot die Münstertse aanhang.

Toen deze, met een schare van zo'n 300 man, ronde Pasen 1535 het Oldeclooster bij Bolsward bezetten, werd hij met tientallen anderen door het Friese ontzettingsleger van Schenck van Toutenburg gedood. Die gebeurtenis, tezamen met het over en weer groffe geweld dat gehanteerd werd, gevolgd door de genadeloze vervolging van de ketterse wederdopers, met honderden slachtoffers tot gevolg, heeft Menno ten langen leste genoopt Rome de rug toe te keren. Op verzoek van de Leeuwarder ex-monniken, de broers Obbe en Dirck Philipsz, die al eerder zich tot het vreedzame doperdom hadden bekeerd, trad Menno tot de kleine schare van weerloze dopers toe, en na zich te hebben laten (weder)dopen (waar, en wanneer precies is niet bekend), heeft hij zich bereid verklaard leiding te geven aan de pacifistisch gezinde dopers, en de boodschap van Christus' navolging, met het NT als enig richtsnoer voor leer en leven (zonder dogmatiek dus) te verkondigen. Eerst echter heeft hij zich ergens op het Groninger platteland teruggetrokken om zich door studie op deze taak voor te bereiden. In 1539 treedt hij pas als zodanig op en leidt dan een leven van rondtrekkend leider, op wiens hoofd inmiddels een beloning gezet is van 250 Carolusguldens. Ondanks de heftige vervolging door Kerk en Keizer (meer dan 1500 dopers zijn geëxecuteerd; een veelvoud daarvan gearresteerd, gemarteld en anderszins berecht), is Menno er gestaag in geslaagd ondanks de illegaliteit het vreedzame doperdom te doen uitbreiden.